

Lichamelijke screening bij kinderen en adolescenten in de jeugd-ggz

Somatische aandoeningen komen vaker voor bij psychiatrische patiënten dan in de algemene populatie (Felker e.a., 1996; Inspectie voor de Gezondheidszorg (igz) en GGZ Nederland, 2010). Lichamelijke aandoeningen kunnen psychiatrische symptomen veroorzaken en/of verergeren (Hall e.a., 1978; Hoebert e.a., 2003; Hoogduin e.a., 1985; Sternberg, 1986). Ook kan het psychiatrisch beeld effect hebben op de lichamelijke toestand van een patiënt (Westerman & Hartman, 1993).

Bij volwassen patiënten die poliklinisch behandeld worden, blijkt bij 62% sprake te zijn van somatisch relevante afwijkingen (Swolfs e.a., 2011). Uit een review (2017) bij kinderen met autisme en ADHD komt naar voren dat somatische en psychiatrische comorbiditeit veel voorkomt en zich verspreid over verschillende somatische gebieden (neurologie, immunologie, gastro-enterologie, metabool en anderen). Bovendien is er bij ontwikkelingsstoornissen een verhoogd risico op een onderliggende genetische oorzaak die gepaard kan gaan met lichamelijke aandoeningen (Muskens, Velders & Staal, 2017). Voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand is er de NVK Richtlijn voor de etiologische diagnostiek bij kinderen met een ontwikkelingsachterstand / verstandelijke beperking (IQ<70) uit 2018 (NVK, 2018).

In een pilotstudie uit 2015 onder 43 kinderen (6-19 jaar) werden bij 56% van de kinderen één of meer klinisch relevante afwijkingen gevonden (Muskens e.a., 2015), waaronder dysmorphe kenmerken, gewicht- en lengteafwijkingen, verhoogd schildklierhormoon, dyslipidemie, verlaagde Hb-waarden en vitamine D- en B12-tekort. Dit leidde tot het aanscherpen van voorlichting over een gezonde levensstijl, antipsychoticumswitch, vervolgbeleid via huisarts en/ of een verwijzing naar een medisch specialist.

Naast de comorbiditeit is somatische screening in de kinder- en jeugdpsychiatrie van belang wanneer er langdurig psychofarmaca voorgeschreven worden, waarvan bovendien de klinische gevolgen op lange termijn momenteel nog onbekend zijn. Advies hiervoor is om voor de start kinderen lichamelijk te onderzoeken, en hiernaast het document "De Monitoring op metabole en endocriene bijwerkingen van antipsychotica" te gebruiken tijdens het vervolgen van het gebruik (Accare, 2014).

Op basis van deze gegevens heeft het Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie met ervaringsdeskundigen (jongeren en ouder) onderstaande aanbevelingen opgesteld, gericht op de somatische screening op een polikliniek in de jeugd-ggz. Deze zijn gebaseerd op de beschikbare literatuur bij kinderen en volwassenen en praktijkervaringen.

Referenties

- Felker B, Yazel JJ, Short D. Mortality and medical comorbidity among psychiatric patients: a review. *Psychiatr Serv* 1996; 47: 1356-63.
- Inspectie voor de Gezondheidszorg, ggz Nederland. Somatische screening. Prestatie-indicatoren ggz en verslavingszorg basisset 2009-2010. Utrecht: ggz Nederland. p. 38-9.
- Hall RC, Popkin MK, Devaul RA, Faillace LA, Stickney SK. Physical illness presenting as psychiatric disease. *Arch Gen Psychiatry* 1978; 35: 1315-20.
- Hoebert M, Staal WG, Koers H. Een somatische aandoening bij een somatiserende patiënt. *Tijdschr Psychiatr* 2003; 45: 167-71.
- Hoogduin CAL, de Haan E, Terluin B. Somatische aandoeningen bij opgenomen psychiatrische patiënten. *Tijdschr Psychiatr* 1985; 27: 105-14.
- Sternberg DE. Testing for physical illness in psychiatric patients. *J Clin Psychiatry* 1986; 47: 3-9.
- Swolfs S, Boerkoel R, Rijnders C. De meerwaarde van een somatische screening op een polikliniek psychiatrie. *Tijdschr Psychiatr* 2011; 53: 201-10.
- Westermann GMA, Hartman-Faber SH. De lichamelijke screening bij jeugdpsychiatrische patiënten - een evaluatie. *Tijdschr Psychiatr* 1993; 35: 384-98.
- Muskens, Velders & Staal 2017. Medical comorbidities in children and adolescents with Autism Spectrum Disorders and Attention Deficit Hyperactivity Disorders: a systematic review
- Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde 2018. Richtlijn voor de etiologische diagnostiek bij kinderen met een ontwikkelingsachterstand / verstandelijke beperking
- J.B. Muskens, K. Vermeulen, P.A.M. van Deurzen, E.M.A. Tomesen, R.J. van der Gaag, J.K. Buitelaar, W.G. Staal. The added value of somatic screening in child and adolescent psychiatry: a descriptive pilot study; accepted February 2015 *Tijdschrift voor Psychiatrie*
- Overbeek WA, de Vroede MAM, Lahuis BE, Hillegers MH, de Graeff-Meeder ER. Antipsychotica en metabole afwijkingen bij kinderen en adolescenten; een literatuuroverzicht en aanbevelingen voor de praktijk. *Tijdschr Psychiatr* 2010; 52: 311-20.
- Accare 2014 "De Monitoring op metabole en endocriene bijwerkingen van antipsychotica